

İNTİBAH

YAYIN NO: 476

İNTİBAH
Namık Kemal

© Bilge Kùltür Sanat Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No: 16228

1. Basım: Ocak 2012
10. Basım: Ocak 2020

ISBN: 978 - 605 - 5506 - 76 - 6

Kapak: *Kenan Özcan*
Sayfa Düzeni: *Nurel Naycı*
Baskı-Cilt: *Çevik Matbaacılık*
Davutpaşa Cad. Besler İş Merkezi No: 20/18-19 Topkapı / İstanbul
Tel: (0212) 501 30 19
Kapak Baskı: *Saner Matbaacılık*

BİLGE KÜLTÜR SANAT

Nuruosmaniye Cad. Kardeşler Han No: 1 Kat: 1 34110 Cağaloğlu / İstanbul
Tel: (0212) 520 72 53 (Pbx) Faks: (0212) 511 47 74
bilge@bilgeyayincilik.com www.bilgeyayincilik.com

İNTİBAH

–sadeleştirilmiş tam metin–

Namık Kemal

Sadeleştirilen
Osman Sevim

SUNUŐ

Namık Kemal, *İntibah* romanını 1873-1876 yılları arasında sürgünde bulunduğu Magosa’da kaleme almış ve romana “Son Piőmanlık” adını vermiőtir. Maarif Vekâleti, bugünün mantığıyla değerlendirdiğimizde anlamakta zorluk çekeceğimiz bir sebeple eserin baőlığını “İntibah yahut Sergüzeőt-i Ali Bey” olarak deęiőtirmiőt ve imzasız olarak basılmasına izin vermiőtir. 19. yüzyıl Osmanlı sosyal hayatına, eğlence tarzına, mesire yerlerindeki insanların davranışlarına yer verilen romanda eğitim konusu da ele alınmıőtir.

Hem sanatçı hem de dava adamı olan Namık Kemal, *İntibah* romanını tiyatrolarında olduğu gibi eğlendirirken eğitim amacıyla kaleme almıőtir.

Günümüzde diğer türlere bakarak romanın ilgi görmesinde ilk adımları atması bakımından *İntibah*’ın edebiyatımıza katkısı büyüktür. Celal Mukaddimesi’nde, “Romandan maksat, geçmemiőtse bile geçmesi mümkün olan bir olayı, ahlak, âdetler, duygu ve olması akla gelen bütün ayrıntılarıyla anlatmaktır.” diyen Namık Kemal romanı sadece birtakım olay ve maceraların anlatıldığı bir tür olarak düşünmez. *İntibah*, kahramanların psikolojik tahlillerinin de yapıldığı bir

eser olması bakımından döneminin diğer romanlarına kıyasla bu edebî türde ayrı bir yere sahiptir. Bu sebeple *İntibah*, Türk edebiyatı tarihinde ilk edebî roman olarak değerlendirilir.

İntibah'ta kullanılan dil o dönemin diğer eserlerine nazaran daha sadedir. Ancak günümüz okuyucusu özellikle lise öğrencileri eseri orijinal metninden okumakta zorlanmakta, eserin zevkine varamamakta ve edebî değerini tam olarak takdir edememektedirler. Özellikle tasvir bölümlerindeki dil hem kullanılan tamlamalar ve yabancı kelimeler hem sanatlı söyleyiş sebebiyle okuyucuların anlamakta zorlanacakları nitelikler göstermektedir.

Bu yayında eserin orijinal metnine mümkün olduğu kadar sadık kalınarak bir sadeleşme yoluna gidilmiş, günümüz Türkçesinde de kullanılan kelimeler zaman zaman olduğu gibi bırakılmıştır. Okuyucunun yeni kelimeler öğrenmesi için bazı kelimelerin anlamı dipnot olarak verilmiş ve böylece romanın akışının önündeki engellerden biri kaldırılmaya çalışılmıştır.

Bilge Kültür Sanat'ın Türk Klasikleri serisi içinde *İntibah*'ın sadeleştirilmiş metnini yayımlayarak günümüz okuyucusunun roman tarihimizin ilk basamaklarını oluşturan eserleri okumasını sağlamayı amaçlamaktadır.

Osman Sevim

*Gel ey fasl-ı bahârân, mâye-i ârâm u hâbımsın
Enîs-i hâtırım, gâm-ı dil-i pür-ıstırâbımsın.*¹

Bahar günleri, şu köhne dünyanın yepyeni, berrak sabahlarıdır ki, bahar erişince toprağın her tarafı baştan başa tazelik kesilerek “feyuhyî bihi'l-arza ba'de mevthâ”² sırrı aşikâr olur. O kuru kuru ağaçlar, yeniden can bulmaya başlar. Bir hâlde ki; tazeliklerine ibret gözüyle dikkat olunsa vücutlarına akan hayatı görmek mümkündür. Bir hâlde ki; en küçük bitkinin gelişmesine bakılsa, âlemin her zerresinde bir ruh tecelli ediyor zannedilir. Bir hâlde ki: “Kırların her tarafında ruhani zevkler canlanmış. Belki cismani zevkler ruh bulmuş.” denilse abartılmış olmaz.

İlkbaharın en büyük güzelliği, bolluk ve alışıldığı için gayet hor gördüğümüz çimenlerdir. Dünyada renklerin en yumuşağı olan yeşilden tatlı renk mi olur? Bahar mevsiminde ise güya yeryüzünün her zerresi yeşillenir. (Hatta kendini insan zanneden, hakikat aranılsa bitkilerden farkları, kendiliğinden bir yere gidebilmeleri olan birtakım beylerimiz de ötede beride rastladıkları hanımlara yeşillenmeye çalışırlar.)

1 Gel ey bahar mevsimi, uyku ve dinlenmenin mayasıdır. Hatramın dostu, ıstırap dolu gönlümün gamısın.

2 “ölmüş olan arzı canlandırması” (Rûm suresi, 24. ayet)

Hele bir kere çimenler açıklı koyulu renkleriyle toprağı kaplayıp, bir kere bahar bulutunun bir tarafa dönmesi çimenler üzerinde dalgalar, menevişler meydana getirmeye ve bir kere kırların ötesinde berisinde yığın yığın beyaz çiçekler açılmaya başladı mı! Bir kere derya hafif hafif dalgalanmaya ve rüzgâr âheste âheste eserek suyun üzerinde temiz bir alına nazireler yaparcasına³ kıvrımlar göstermeye, bir kere ufak ufak dalgalar su kabarcıkları, rüzgârın önüne düşerek bir yere toplanmış ve etrafa saçılmış yasemin döküntülerini hatırlatır.

Kırları neşesinden hareket ettirmeye gücü kalmamış denize, denizleri sonsuz neşesinden dalgalanmaya başlamış kırlarla karşılaştırırsan güller göründükçe sanılır ki birçok yeni yetişme güzel fidan, başkalarının bakışından kaçarak ağaç gölgelerine, yaprak aralarına saklanmış; ara sıra rüzgârı uygun buldukça saklandıkları örtülerden çıkarlar, birbirleriyle dudak dudağa gelirler. Rüzgâr muhalefete başlayınca gene köşelerine çekilirler, birbirlerine hasret çekerek özlemlerini bildirmek suretiyle hafif hafif gülüşürler.

(Sebebi Doğu hayalciliğine çok alışkın olmamdan mıdır nedir? Ben gülden bahsettikçe bülbülü bir türlü unutamam. Gerçi güle âşık olduğunu bilirim; fakat zavallı kuşun sevdıyla ilgili tavrına bakılırsa o ufacık gönlünde ne büyük bir aşk eseri hiss olunur. O aşta varsa kendi hürriyeti nedir ki tutulup da kafese hapsedilince şarkı söylemek şöyle dursun, genellikle yaşaması bile mümkün olamıyor.)

Lalelere bakıldıkça zannedilir ki, geceden çimenlikte bir eğlence meclisi düzenlenmiş de sarhoşçasına uykuya varan meclisteki kişilerin her biri şarapla dolu kadehini bir köşeye

3 nazire yapmak: Benzeriyle karşılık vermek.

bırakmış. Kadehlerin kimi havaya veya zemine meyilli bir şekilde duruyor, kimi henüz birleşememiş kâh eğiliyor kâh doğruluyor.

Baharın her mahsulünü, her safasını, her hâlini bir benzetmeyle tasvir etmek benim değil, gökyüzünü ham eriğe, yeryüzünü kızıl yumurtaya benzeten hayal sahiplerinin dahi kolaylıkla güç yetirebileceği şeylerden değildir.

Bununla birlikte baharın güzelliklerinin yalnız çimeniyle, gülüyle, lalesiyle yetinemeyeceğim.

Acaba az rüzgârlı, hafif bulutlu bir havada bir bahar çimenliğinde, ışık aksedince meydana getirdiği hâle hiç dikkat edilmiş midir?

Bir taraftan rüzgârın hareketini, bir taraftan bulutların gölgesi, çimenliği her dalgası bir başka şekle girmiş yeşil bir ipek kumaşa benzetmez mi? Eğer kırlarda görüldüğü gibi, çimenler öbek öbek her renkte, her şekilde çiçeklerle süslenirler de güneşin parıltısı üzerlerinde dalgalanmaya başlarsa yeryüzüne tavus tüyünden küçük halılar döşenmiş zannolunur mu? İlkbahar güneşi, bereketini yalnız zemine adamaz. Sabah akşam gökleri de nura gark eder, renge boğar. Baharın atmosfere verdiği letafetten midir nedir, bu mevsimde gökyüzünün renklerinin güzelliği, olsa olsa güneş çehrelisi, ışık saçlı bir dilberin mavi gözlerinde görülebilir.

Baharda havanın bereketiyle bulutlara gelen hafiflikten midir nedir, o zamanın fecrindeki, şafağındaki duruluk da başka vakitlerin gün doğumuna, gurubuna benzemez.

Işığın meydana getirdiği renkler o derece parlak, o derece güzel görünür ki ufuklara binlerce gökkuşağı yığılmışa benzer. Güya gökyüzü, baharın zemine verdiği güzelliğe gıpta

eder de ufukta bahçelerimize benzer bahçeler yapmaya kalkışır. Güneş ya doğup veya batıp da sabah dalgalanmaya başladığı gibi bulutlar parçalanır. Kimi kızarır, yeni açılmış gül gibi katmer katmer olur; kimi yeşillenir, yaprak şeklini bağlar. Kimi ağarır, zambak gibi açık saçık salınmaya başlar. Kimi morarır, sümbül gibi, kandil gibi öteye beriye dağılır. Bakış, sonsuz boyutlar içinde kendini kaybetmeye başlayıp da düşünceye hayal üstün gelince, gökyüzü deryanın veya derya gökyüzünün aynası olmuş. Bağlardaki çiçekler semaya veya ufuktaki bulutlar deryaya aksetmiş. Kısacası yerle gök birleşmiş zannetmemek mümkün değildir.

Baharımızın mehtabını da unutmayalım. Eğer hilal ise genellikle etrafına dolunay büyüklüğünde, dolunay şeklinde, dolunay latifliğinde bir hale⁴ bağlar. Öyle ki hani “Ay bir mahluktur, bazı büyücüler yere indirirler de sütünü sağlarlar.” inancında olanlar yok mu, onlardan biri bu hilal ve haleyı görünce o sütü sağılan mahlukun, hamile olduğunu zannetse yeridir.

Eğer dolunay ise etrafına bir sarı hale dağıtır ki bizim gibi mehtabın da bir âlem olduğunu bilenler dahi gökyüzünde ak benizli bir kız pencereden aşağı sarkmış, sırma saçlarını yüzünün etrafına dağıtmış, zeminin türlü türlü renklerini seyrediyor zannetseler de ayıplanmaz.

Mehtabın baharda deryaya aksini seyretmelidir ki ay ışığının denizde meydana getirdiği serv-i sîminle⁵, güzelliğindeki mükemmelliği anlamak mümkün olabilsin. Havalara berrak, sular saftır; ay ışığının denizdeki aksi ise sanki nurdan

4 hale: Bazen ayın etrafında görülen parlak daire.

5 serv-i sîmin: Gümüş selvi. Divan şairleri ayın durgun suya yansımalarını uzayıp giden selviye benzetmişlerdir.

dökülmüş bir peri kızı gibi anadan doğma çıplak suya girer, yüzmeye başlar. Vücuduna dokunan her damla, su iken nur kesilir. Derya arasında geçici bir hayal için gerçek yol gibi nurani bir cadde ortaya çıkar.

Biz galiba asıl konudan çıktık. Muradımız, Çamlıca'nın tarifine baharın vasıflarından bir giriş bulmaktı. Fakat yazın önceden kararlaştırılmış buluşma yerini ararken yolda çiçek toplamaktan kendini alamayan sevgi dostları gibi tasavvur öncesi rast gelen birkaç taze hayali çiğneyip geçmeye gönlümüz razı olmadı. Rahatsız ettikse af dileriz. İşte asıl maksada başlıyoruz.

*Ey âlem-i misâlin seyyâh-ı huşyârı
Hiç kasr sûretinde gördün mü nev-bahârı⁶*

İstanbul'u görünlere malumdur ki Çamlıca köşkünün ruh sahiplerine zevk vermekte ilkbahardan aşağı kalır yanı yoktur. Binası bir tarafa dursun! Yalnız bulunduğu mevki İstanbul'un en müstesna bir noktası olduğu gibi.

İstanbul güzellik denizinin sahibidir ki yalnız hazin hazin sahillerine yüz sürerek önünden akıp giden deryanın safası sözü geçen yerin bütün dünya içinde eşi benzeri olmadığını ispata yeter.

İstanbul denilen güzellikler topluluğunun içerdiği her türlü nadir bulunan şeyi bir bakışta gösterecek nokta ise Çamlıca'dır. Boğaz içinde bir büyük orman veya bir küçük körfez yoktur ki Çamlıca'nın görüntüsü altında olmasın! Başşehrimizin Beyoğlu gibi, Galata gibi, Babıali civarları gibi. Sultan Bayezıt gibi hangi mamur semti görülür ki Çamlıca'nın temaşasının bakışından kendini saklayabilsin? İstanbul'da eski kuruluşlar ve meşhur binalardan hiçbiri var mıdır ki Çamlıca resmini almak mümkün olamasın?

6 Ey rüya âleminin akıllı yolcusu, sen ilkbaharı hiç köşk şekline girmiş bir hâlde gördün mü?

Çamlıca o ibret nazarıyla bakılan yerdir ki bahar içinde insan, çeşmesinin yanına çıkar da başını kaldırır, etrafına bakınır ise gözünün önünde tabii, sinai, fennî nice yüz bin türlü güzellikten oluşmuş bir başka âlem görür. İnsanın gözbebeği, o güzellikler âleminin fevkalade bir maharet ile tek noktaya sığdırılmış haritasına döner. Bir de gözünü aşağı meylettirmek isteyince bakışının nuru, dünyanın her türlü çiçeğini kendisinde toplayan bir bahçeye düşmüş bal arısı gibi dakikada bir çiçeğe işleyerek saniyede bir meyve ile oyalanarak aheste aheste deniz kıyısına gidinceye kadar güç ve kuvvetten kesilir.

Çamlıca'ya Firdevs cennetinin yere inmiş bir parçası denilse yaraşır. Feyiz ve bolluk veren Allah, dünyada abıhayat⁷ yaratmak isteseydi o kuvveti Çamlıca suyuna verirdi.

Bundan yaklaşık olarak sekiz sene önce orada güneşin doğuşunu seyretmiştim. Semadan zemine nur yerine ruh yağıyor zannettim.

Seyir yerleri zevkim değildir. Tatil günleri her türlü müjdeden uzak bir kuru unvan için boyanmış cellat kemendi denilmeye layık bir sıkı boyun bağı takarak ve süslü tomruk tarifine uygun bir çift dar potin giyerek sabahtan akşama kadar araba arkasında dolaşarak ahlaksızlık ve haramları toplamak ve akşamdan sabaha kadar şişmiş olan bademciklerin eziyeti ya da irin yolu cefasıyla yatakta inlemek gibi şeylerde bir safa göremem. Hele cuma veya pazar günleri Unkapanı'ndan bir piyade⁸ tutup da yolda seksen kayığa çatarak doksan tehlikeli geçitten geçerek o nazlı Kâğıthane deresine giriş ile tozdan dumandan yapma bir insan resmi

7 abıhayat: İçene ebedî hayat sağlayan efsanevi su.

8 piyade: Bir çift kürekli, narin yapılı bir kayak çeşidi.

veya benzetmenin daha doğrusu istenirse, “Hazer, hazer ki ecel nâresîde medfûnem”⁹ mısraına uygun olmayı istemiş-çesine mezarını omzuna almış bir cadı (çadır) şekline girmek. Sonra da bu hâlin adını eğlence koymak hiç aklımın erdiği şeylerden değildir. Fakat ne yalan söyleyeyim. Cuma-nın, pazarın dışında bir açık veya sümbüli havalı günde, Boğaziçi seyirlerinin hemen hepsini ve özellikle baharda Çamlıca’yı severim.

İnsan medeniyet dünyasının lezzetlerine ne kadar alışsa yine arada sırada önceki hâli olan kırlarda bulunma isteğini bütün bütün aklından çıkaramıyor! Şimdi bir gurup zamanı bir su başında, bir çimenlikte, bir ağacın altında oturup ta-biatın o ulvi mahzunluğunu seyretmek, şehirlerin, evlerin hangi eğlencesine tercih olunmaz? Ara sıra beldelerin o kötü kokulu havasından, o monoton manzarasından kaçıp hafif hafif esen rüzgârın, çiçeklerin gözeneklerinden henüz kur-tulmuş parçalarıyla teneffüs etmeyi gönül nasıl olur da iste-mez? Kırların birbirine benzemez nice yüz bin renk ve şekli-ne dalmayı hangi göz vardır ki arzu etmez.

İşte genellikle bütün insanlarda olan seyir meyli elbette aşağıda hâlimden bahsedeceğimiz Ali Bey’de de mevcuttu.

9 Sakın, sakın ki ecel gelmeden gömülmüşüm.

*Geldi sabah-ı rûz-ı civânîye infilâk
Eyyâl-ı fitne erdi belâlar mübâreği¹⁰*

Ali Bey, zengin çocuğu, yirmi bir-yirmi iki yaşlarında bir delikanlı idi. Anasının, babasının bir tanesi olduğundan ve özellikle babası evlat kıymetini gerçekten bilenlerden bulunduğundan, İstanbul'da yaşadığı hâlde tahsiline, eğitim konusunda ilerlemenin son mertebesine varmış olan yerlerin asiller sınıfı kadar itina olundu. Çocuk yaşta birkaç dil bilir, edebiyatçılar arasında kültürlü gençlerin en kabiliyetlilerinden sayılırdı. Hele babasının bizim taraflarda benzeri pek az görülen yumuşaklık ve şefkati, fıtratında olan saflık ve nezakete o kadar kuvvet vermişti ki, terbiyesine, davranışlarına bakanlar kendisini âdeta bir melek zannederlerdi.

Fakat zavallı babası sağ oldukça ciğerpareisi için daima büyük bir endişe içindeydi. Çünkü çocuk sarı benizli, fazla asabi, bununla beraber kanı da oynak bir şey olarak, gördüğü hikmetli terbiyelerin, şefkatli davranışların tesiriyle tabiatın sonuçlarından olan öfkeyle galebe edebilir gibi görünürse de o mizacın bir diğer neticesi olan bir şeye fazla

10 Gençlik gününün sabahı açılmaya başladı. Kargaşa günleri geldi, belalar mübarek olsun.

düşkünlüğü ve tutkuya esir olduğu hemen her hâinden anlaşılırdı: Her neye merak ederse bütün dünyayı unutturcasına kendini ona verirdi. Bir şeyi arzu eder de meydana gelmesinde bir engele tesadüf ederse istediği şey ne kadar küçük olursa olsun ele geçirmek için yolunda en büyük fedakârlıklardan çekinmezdi. Hatta ufak bir emelinde ümitsizliğe kapılınca günlerce hastalanır, geceleri gizli gizli ağlardı.

Babası ise dünyada hem en büyük mükemmelliklerin hem de en büyük eksikliklerin sebebi olan bu inat huyunu çocuğun tabiatından çıkarmaya imkân göremediği için o meylleri daima tahsil ve terbiye yönlerine sevk ederek oğluna bir fayda sağlamak isterdi.

Gerçi Ali Bey, babasının sağlığında ve hele on dört-on beş yaşına girdikten sonra dünyada eğitimden başka konuşacak, arzu olunacak bir şey bulamaz olmuştu. Dünyayı unutturcasına meşgul olduğu bir şey var ise dersleriydi. Küçük bir maksat için büyük bir fedakârlıkta bulunmak isterse nüshası nadir bazı kitapları pahasının kırk elli misline almakta idi. Hastalanırsa bir bahiste mağlup olduğu için hastalanırdı. Ağlarsa okuduğu şeylerde güç bir meseleye tesadüf edip de halledemediğinden dolayı ağlardı.

Fakat bu değişiklikler dünyası kendisi gibi sebatı sevenlerden olmadığından, çocuk yirmi yaşına girer girmez, varlık sebebi ve fikirlerinin terbiyecisi olan babası ahirete göç etmekle Ali Bey'in hâlinde de birbiri ardınca çeşit çeşit değişiklikler, çeşit çeşit belalar ortaya çıkmaya başladı.